

BIELARUS

Byelorussian Newspaper in the Free World
Published monthly by
BYELORUSSIAN-AMERICAN ASSOCIATION, Inc.

Subscription \$ 10.00 yearly.

,БЕЛАРУС" — Газета Беларуса ў Вольным Сывеце.
Выходзіць месячна. Рэдагуе Калегія.
Выдае: Беларуска-Амэрыканскіе Задзіночанне.
Выпіска з перасылка — 10.00 дал. на год.
Незамоўленыя рукапісы назад не звязташа.
з якім Рэдакцыя не згаджаеца.

ЮБІЛЕЙНАЯ СЭСІЯ РАДЫ БНР

У Нью-Ёрку 25 лістапада 1978 г. адбылася юбілейная 15-я Сесія Рады Беларускага Народнае Рэспублікі. Сесія заслушала даклад Старшыні Рады БНР др. Вінцэнта Жука-Грышкевіча ў сувязі з адзначальнымі ёлітамі 60-годдзізм Беларускага Народнае Рэспублікі ў змаганні Беларускага народу за сваю дзяржаўную незалежнасць. Змаганыя гэтае ўва ўмовах сучаснай расейскай-савецкай акупацыі набыло найперш формы ходання з русифікацыяй, а таксама з эксплятацый эканамічных рэсурсаў Беларусі.

Сесія выслушала інфармацыю сп. Уладзімера Бортника, заступніка Старшыні Рады БНР на Эўропу, аб адваждзеніі у Люцэрне ў Швайцарыі міжнароднай канфэрэнцыі парламентарыў аб нерасейскіх народах Савецкага Саюзу, на якой сп.

ВЕЧАР ІВАНА ЧЫГРЫНАВА

У Нью-Ёрку 20 лістапада 1978 г. у будынку Нью-Ёркаўскага Гарадзішчы (на 42-й вул. калія Пятнай авеню) адбылася сустэрна за Іванам Чыгрынавым, беларускім савецкім пісьменнікам і дэлегатам БССР на Генэральнай Асамбліе АЗН (гл. „Беларус" № 258). На вечар прыйшлі студэнты ўніверсітэтаў і вyclадчыкі нью-Ёркаўскіх ВНУ ды запрошаныя гості, пераважна Беларусы.

На вечары І. Чыгрынай прачытаў — пабеларуску, блізу ўсе, што былі, разумел гэту мову — афіцыйную савецкую вэрсію пра сучасны стан беларускай літаратуры. Уражаныне ад пераліку фактў, прывішчай і загалоўкай твораў з агульнымі харacterыстыкамі — дакладчык у васноўным гэтым і аблежкыся, калі на браці задаваных яму пасля пытанняў — стварылася гэтае, што з беларускай літаратурай дый культурай ўсё чыста-гладка, ніякіх пякучых патрабаў, праблемаў-цяжкасцяў ды не-развязаных пытанняў няма.

Падаваць аўдыторыў ў Нью-Ёрку гэту вэрсію пра стан на Беларусі — выразна не дацэнтаваць паніфармаванасці людзей, што маюць доступ на толькі да савецкага друкаванага прадукцыі, але ёй да амэрыканскага друку ды да архіўных матарыялаў пра нэпаўсікі, сталінскі ѹ хрушчоўскі часы „адлегі". Аўдыторыя, аднак, была ветлівая ды цярпіла выслушала загадзя напісаны даклад Івана Чыгрынава. Пытаныя яму, улічваючы

A. Загорны

К. МАЗУРАУ ВЫВЕДЗЕНЫ З ПАЛІТБЮРО

Кірыла Мазураў, адзін Беларусу Палітбюро КПСС, быў выведзены ў канцы лістапада летасі з складу гэтага 13-асабовага найвышэйшага кіраунічага органу СССР, быццамы, з прычынай „стану здароўя й на собскую просьбу" („Нью-Ёрк Таймс", 28 лістапада 1978). 62-гадовы К. Мазураў быў наймалодшым сябрам Палітбюро. Заміж яго ўведзены цяпер 67-гадовы даўні супрацоўнік Л. Бражнэв. Канстантын Чарненка. Як адзначыла газета „Вашынгтон Пост" (4 снежня 78), „Дняпроўскую мафію" Бражнэва (Шчарбіцкі, Кірыленка, Чарненка) узмоцнілася. Мазураў-жа належыць на вярхох улады да групы, якую можна было-б называць „партызанская мафія" (Мазураў, Зімянін, Машэрэй).

Хоце Чарненка прозвішча пазывае на ягоныя ўкраінскія карані, афіцыйная нацыянальнасць у яго расейская — падобна як Беларус — Грамыка, сучасны міністар замежных спраў СССР ды сябра Палітбюро, пішгаца таксама Расейцам. Расейская нацыянальнасць памагае рабіць кар'еру.

Пра К. Мазурава, першага заступніка прэм'ера СССР А. Касыгіну, апошнімі гадамі ў заходнім друку часта пісалі, як пра мячымага будучага прэм'ера Савецкага Саюзу. Але кар'еру Мазурава колькі гадоў таму пайшла на спад, асаўліва з

АБВЕШЧАННЕ БССР У СМАЛЕНСКУ

Яўхім Кіпель
у Смаленску ў 1920 годзе

Матар'ялы з рукапісных архіўных фондаў Беларускага Інстытуту Навукі й Мастацтва. Некаторыя часткі гэтых матар'ялаў у скароче друкаваліся раней, аднак дзеялі важнага значання тагачасных падзеяў ды іхнага 60-цігадовага юбілею ўспаміны Я. Кіпеля, съветкі тых падзеяў, друкуюцца поўнасцю.

Рэдакцыя

Ад часу, калі я пакінуў сваю вёску Байлюкі, калі мястечка Глусак на Бабруйшчыне, а потым і самое мястечка Глусак, дзе прайшлі мае школы гады, у 1915 годзе, і да таго дня, калі я ізноў апянуўся на Беларусі, на Смаленшчыне, давялося шмат чаго пабачыць ды яшчэ больш перажыць.

Спачатку я вучыўся ў школе працаршчыкаў у Кіеве, потым быў на фронце ў Бесарабіі, быў у Адзене, потым вучыўся ў ахвіцерскай школе ў Маскве, ваяваў на Паўночна-Захаднім фронце, дзе ў спаткаў рэвалюцыю. У часе грамадзянскай вайны, будучы ў Чырвонай Арміі, працойдзіў на франтох ад горада Ноў-гараду ізноў да Чонлага мора. Быў адзін раз ранены, а пару разоў думаў, што з баёў на выйду жывым. Як прыняты казаць: дарогі вайны давялося звядаць глыбакаваты.

І вось нароўшы з Беларускай Захаднім Дыўзіям ступіў на беларускую зямлю. Горад Смаленск быў першым месцам, дзе мне, з тысячамі маладых чырвонаармейцаў-Беларусаў, давялося затрымца крэху даўжэй. Гэты час побыту ў Смаленску мне добра запамятаўся, і вось цяпер я хачу падзяліцца ўзімі аб гэтым часе ў тагачасных падзеях.

ЗАХОДНЯЯ БЕЛАРУСКАЯ ДЫВІЗІЯ

Пасля Каstryчніцкай рэвалюцыі і байды на працягу ўсяго 1918 году я знаходзіўся ў розных месцах паўночна-захаднага фронту. На гэтым адзінку фронту было шмат Беларусаў і было добрая сувязь з Пецярбургам, адкуль час-часом у розных гарады ў мястечкі траплялі беларускія газеты. Быўшы недзе калі Пскова, я спаткаўся з колькімі Беларусамі-матросамі. Два з іх былі мае землякі спад Глуску, вось яны мне ў сказаў, што ў Пецярбургу дзеіць вялікая арганізація беларускіх сходы, і быццамі гэтыя эсэры робяць старанні сфермаваць Беларускую Дыўзію. Пра гэта я папытала ў штабе, і там пацвердзілі, што гэта праўда, ды там-же сказаў, што ёсьць інструкцыя, што тыя, хто жадае, могуць

рычнае значанье" разыўцца нацыянальнае дзяржаўнасці савецкіх рэспублікай.

Мазураў, як заступнік прэм'ера Касыгіна, быў адказны за стан савецкай эканомікі, якую Бражнэў на апошнім пленуме ЦК КПСС у канцы лістапада лягала паддай крытыцы. Захаднія нацыянальны адзінчаты, што гэта крытыка Бражнэва магла быць звязана з вывадам Мазурава із складу Палітбюро.

Паводле некаторых крэйніц, Мазураў западнія нацыянальны, занялі заходнія нацыянальны, занялі пазыцыю ў вабарону рэспублікай. Пасля таго, як Суслаў заявіў у Вільні („Сов. Літва", 29 лістапада 1973), што „ўздым прадукцыйны" (Суслаў гаварыў пра „несесаўнны" эканамічны комплекс" як штосьці, што ў іншых мусіць паўстаць у будучыні), Мазураў выступіў з прамовою ў сталіцы Кіргізіі горадзе Фрузенэ („Сов. Кіргизія", 20 снежня 1973) з націкам на нашае сацыялістычнае вытворчыцтва, і стварыне матарыяльна-технічнае базы камунізму мячымы толькі ў рамах усесаўнага эканамічнага комплексу" (Суслаў гаварыў пра „несесаўнны" эканамічны комплекс" як штосьці, што ў іншых мусіць паўстаць у будучыні), Мазураў выступіў з прамовою ў сталіцы Кіргізіі горадзе Фрузенэ („Сов. Кіргизія", 20 снежня 1973) з націкам на нашае сацыялістычнае вытворчыцтва, і стварыне матарыяльна-технічнае базы камунізму толькі ў рамах усесаўнага эканамічнага комплексу" (Суслаў гаварыў пра „несесаўнны" эканамічны комплекс" як штосьці, што ў іншых мусіць паўстаць у будучыні), Мазураў выступіў з прамовою ў сталіцы Кіргізіі горадзе Фрузенэ („Сов. Кіргизія", 20 снежня 1973) з націкам на нашае сацыялістычнае вытворчыцтва, і стварыне матарыяльна-технічнае базы камунізму толькі ў рамах усесаўнага эканамічнага комплексу" (Суслаў гаварыў пра „несесаўнны" эканамічны комплекс" як штосьці, што ў іншых мусіць паўстаць у будучыні), Мазураў выступіў з прамовою ў сталіцы Кіргізіі горадзе Фрузенэ („Сов. Кіргизія", 20 снежня 1973) з націкам на нашае сацыялістычнае вытворчыцтва, і стварыне матарыяльна-технічнае базы камунізму толькі ў рамах усесаўнага эканамічнага комплексу" (Суслаў гаварыў пра „несесаўнны" эканамічны комплекс" як штосьці, што ў іншых мусіць паўстаць у будучыні), Мазураў выступіў з прамовою єз

АБВЕШЧАННЕ БССР У СМАЛЕНСКУ

быць пераведзены ў ту ю фармавану Заходнюю Дыўзію. Праўда, месцазнаходжаньне гэтага дыўзі ў штабе дакладна не ведалі, але было вядома, што гэта недзе ці то ў Смаленску, ці каля Смаленску. Доўгая думаючы, я ўпішылі пары дзеялічкоў маіх аднапалчанай-Беларусаў падзялі рапарты аб пераводзе нас у Заходнюю Дыўзію. Нам адрозні аформілі ў докладе „пушкі" на праезд аж у Смаленск. Калі мы прыехалі ў Смаленск, дык там ўжо было Беларусаў-жайнеру пару тысяч, а як мы даведаліся ў штабе, уся створаная дыўзі тады налічвала дзесяць палкоў, згрупаваных у трох брыгады. Гэтаксама былі ў дыўзі трох батарэяў сядзінгата калібрў ў палкавая артылерыя. Праўда, як я даведаўся неўзабаве, на адну брыгаду прэтэндавалі Паліакі, каб брыгада была названая польскай, аднак, пасля даўгіх ваганьняў я апянуўся на польскую роту, як прыпамінаю, калі ў Смаленск, дык там ўжо было Беларусаў-жайнеру пару тысяч, а як мы даведаліся ў штабе, уся створаная дыўзі тады налічвала дзесяць палкоў, згрупаваных у трох батарэяў сядзінгата калібрў ў палкавая артылерыя. Праўда, як я даведаўся неўзабаве, на адну брыгаду прэтэндавалі Паліакі, каб брыгада была названая польскай, аднак, пасля даўгіх ваганьняў я апянуўся на польскую роту, як прыпамінаю, калі ў Смаленск, дык там ўжо было Беларусаў-жайнеру пару тысяч, а як мы даведаліся ў штабе, уся створаная дыўзі тады налічвала дзесяць палкоў, згрупаваных у трох батарэяў сядзінгата калібрў ў палкавая артылерыя. Праўда, як я даведаўся неўзабаве, на адну брыгаду прэтэндавалі Паліакі, каб брыгада была названая польскай, аднак, пасля даўгіх ваганьняў я апянуўся на польскую роту, як прыпамінаю, калі ў Смаленск, дык там ўжо было Беларусаў-жайнеру пару тысяч, а як мы даведаліся ў штабе, уся створаная дыўзі тады налічвала дзесяць палкоў, згрупаваных у трох батарэяў сядзінгата калібрў ў палкавая артылерыя. Праўда, як я даведаўся неўзабаве, на адну брыгаду прэтэндавалі Паліакі, каб брыгада была названая польскай, аднак, пасля даўгіх ваганьняў я апянуўся на польскую роту, як прыпамінаю, калі ў Смаленск, дык там ўжо было Беларусаў-жайнеру пару тысяч, а як мы даведаліся ў штабе, уся створаная дыўзі тады налічвала дзесяць палкоў, згрупаваных у трох батарэяў сядзінгата калібрў ў палкавая артылерыя. Праўда, як я даведаўся неўзабаве, на адну брыгаду прэтэндавалі Паліакі, каб брыгада была названая польскай, аднак, пасля даўгіх ваганьняў я апянуўся на польскую роту, як прыпамінаю, калі ў Смаленск, дык там ўжо было Беларусаў-жайнеру пару тысяч, а як мы даведаліся ў штабе, уся створаная дыўзі тады налічвала дзесяць палкоў, згрупаваных у трох батарэяў сядзінгата калібрў ў палкавая артылерыя. Праўда, як я даведаўся неўзабаве, на адну брыгаду прэтэндавалі Паліакі, каб брыгада была названая польскай, аднак, пасля даўгіх ваганьняў я апянуўся на польскую роту, як прыпамінаю, калі ў Смаленск, дык там ўжо было Беларусаў-жайнеру пару тысяч, а як мы даведаліся ў штабе, уся створаная дыўзі тады налічвала дзесяць палкоў, згрупаваных у трох батарэяў сядзінгата калібрў ў палкавая артылерыя. Праўда, як я даведаўся неўзабаве, на адну брыгаду прэтэндавалі Паліакі, каб брыгада была названая польскай, аднак, пасля даўгіх ваганьняў я апянуўся на польскую роту, як прыпамінаю, калі ў Смаленск, дык там ўжо было Беларусаў-жайнеру пару тысяч, а як мы даведаліся ў штабе, уся створаная дыўзі тады налічвала дзесяць палкоў, згрупаваных у трох батарэяў сядзінгата калібрў ў палкавая артылерыя. Праўда, як я даведаўся неўзабаве, на адну брыгаду прэтэндавалі Паліакі, каб брыгада была названая польскай, аднак, пасля даўгіх ваганьняў я апянуўся на польскую роту, як прыпамінаю, калі ў Смаленск, дык там ўжо было Беларусаў-жайнеру пару тысяч, а як мы даведаліся ў штабе, уся створаная дыўзі тады налічвала дзесяць палкоў, згрупаваных у трох батарэяў сядзінгата калібрў ў палкавая артылерыя. Праўда, як я даведаўся неўзабаве, на адну брыгаду прэтэндавалі Паліакі, каб брыгада была названая польскай, аднак, пасля даўгіх ваганьняў я апянуўся на польскую роту, як прыпамінаю, калі ў Смаленск, дык там

АБВЕШЧАНЬНЕ БССР У СМАЛЕНСКУ

(Заканчэнны з 2-ой бачыны)

яў толькі адзін Віцебскі батальён, які як паводле нацыянальнага складу, так і паводле духу быў беларускім, а ўсе іншыя вайсковыя адзінкі быў фармаваны з Расейцаў, якія ніколі не захапляліся камунізмам, а тым больш цяпер, калі пабачылі, што дзеяць Расею.

Штаб гарнізону, на ўсялякі выпадак, загадаў вывезьці за горад патроны ѹ артылерыйскую баявую агулініцу. У жаўнеру бояпрыпайдаму амалу на было, добра быў узброены толькі адзін камуністычны ЧОН (Чрезвычайны Отряд Особага Назначэння). Каб увесы гарнізону паўстаў, дык ЧОН паўстання ня стрымала бы, бо колькасна ён быў невялікі — асобаў ста пяцьдзесят.

Каб узняць паўстанне, у незадаволеных на было даволі расейскіх пралагандыстах. З войскам гаварылі толькі камуністы. Ім удалося ѹ гаварыць адзін батальён сесіці ѹ вагоны: чырвонаармейцамі абыялі, што іх адзяць у Москву, а там яны сутэрніца з самым Ленінам і пагаворыць. Як ні дзіўна гэта гучэла, чырвонаармейцы ўсёж далі веры ѹ селі ѹ цягнік. Іх адvezьмы на пад'яд Смаленшчыны, і ўесь батальён расфармавалі, а найбольш актыўных расстралілі.

Таксама ўдалося ѹ гаварыць і артылерыйстах плаехаць на палігоны, на стралінныне. Толькі з таго палігону нікто не вярнуўся назад: частку расстралілі, а хто застаўся — расфармавалі ѹ іншыя адзельні. Праўда, крыху пазней — у 1919 годзе — артылерыйсты памсціліся камуністам: яны падпалилі склады з артылерыйскай баёвай амуніцыяй. Хоць падпальщицы і не знайшли, але шмат хто заплатіў жыцьцем. Гэта расстралілі пяць асобаў быццам-бы ўзделінікамі падпалу, з Штабу 16-ай арміі расстралілі 7 Паліакаў з лягеру ѹцекачоў, бо яны хадзілі на працу ѹ гэням склады.

Фармаваныне-ж Заходнія Дызвізіі, крыху стрыманае перад гэтым, ішло далей, і афіцыйныя дзеянікі змушаныя былі тримацца афіцыйнага курсу, прыміріца з абвешчанынем Савецкае Беларусі, хоць, як я даведаўся пазней, на ўсёй ішло гладка.

ШКОЛА ШТАБНОЕ СЛУЖБЫ У СМАЛЕНСКУ

Асноўнае заданне ѹ праграма школы быў сукіраваны на рыхтаванье із страявога камандніцерскага складу працаўнікоў для штабаў. Упоруч з выкладамі мы, курсанты, досьціча частка адбывалі практику штабное працы ѹ штабе Заходнія фронту, а начальнікам фронту ад паловы 1919-га году быў прызначаны У. Лазарэвіч, здаецца ѹ чыненіе генерала, Беларус. Шмат практичных заданняў трэба было выконаваць і ў штабе 16-ай Арміі штаб знаходзіўся таксама ѹ Смаленску, а камандніцерам Арміі быў генерал Салагуб, таксама Беларус. Дарэчы скажаць, абодвух гэтыя високія вайсковыя потым зрабілі добрую кар'еру ѹ Чырвонай Армії, а ў 1937-38 гадох быў расстраліны.

Вылаочы частка ѹ падоўгу ѹ штабах, я там пазнаёміўся з шмат якімі вышэйшымі вайсковымя камандніцерамі і камісарамі Чырвонай Арміі. Некаторыя зь іх, як Лазарэвіч, Салагуб ды іншыя былі нацыянальна-съедамыя Беларусы, аднак быў шмат і такіх, што выступалі адкрыты супронь беларускім. У Штабе 16-ай Арміі я таксама пазнаёміўся з курсантам тae самае школы, што я ёй, Паліакам з нацыянальнасці, які добра гаварыў па расейску, А. Завадзкім. Прывіщчаю, што гэта пазнейшы працыдент камуністычнай Польшчы. Ен тады яшча на быў камуністам і прыхільнікам беларускага пытання. Пра Беларусаў ён добра ўжо ведаў у Пецярбургу, дзе ён нарадзіўся.

Жыцьцё ѹ школе было досьціча напружанае, трэба было шмат працаўца. Выкладчыкамі ў нас быў былы царскія ахвіцеры, ім было цяжка мяняць свае пагляды. Аднак, і сродкі іх былі таікі, што разумелі, што час ідзе і, ведаючы мінушчыну Беларусі, стаялі на гледзішчы, што стварэнніе Беларуское Дзяржавы — реч патрабная.

На лекцыях з гісторыі Расейскае арміі ѹ штабу нам неаднаразова зазначалася, што ѹ царскай арміі было шмат генералаў беларускага паходжання, як да прыкладу ген. Яцкевіч, Кандратовіч ды інш., якія пропаноўвалі праекты, каб у

Расеі была створаная тэрытарыяльная систэма арміі. У прыклад ставілася Нямеччына, дзе тэрытарыяльная армія была заўсёды. Гаварылася ѹ абы тым, што пасля паўстання 1863-га году была выстаўленая ѹ штабе пропанова, каб у Віцебскім Юніверсітэце Вучылішчы выкладаліся лекцыі беларусаведы, меркавалася, што гэта будзе дапамагаць супраць польскіх упłyvaў. Аднак з гэтага нічога на выйшла.

Выкладчыкам стратэгіі ѹ ваенай гісторыі ѹ школе быў генерал Агароднікі, былы галоўнамакандуючы ўзброенымі сіламі Расеі пры урадзе Керанскага. І вось якраз у tym часе, пасля абвешчання Савецкае Беларусі, калі ў горадзе адчывалася забуроўнне супраць Беларусаў, генерал Агароднікі прачытаў колькі лекцыяў аб былой Літве-Беларусі, аб ейнай арміі і арганізацыі вайсковага выведу. Ен гаварыў, што я і Літва за часамі са-мастайнасці, так і Маскоўскага Княства вялі свой вывед, але Маскоўскі вывед ніякіх дакументаў не пакінуў. Літоўскі-ж вывед усё патрабныя дакументы размнажаў і рассылаў на перахаваныне, і гэты дакументы можна знаходзіць у беліятаках. Не прамінуў ён зазначыць, што літоўская конніца лёгкая была куды лепшша за татарскую. Пераходзічы да нашых часоў і закранаочы палітыку, генерал Агароднікі уважаў за вялікую памылку тое, што Расеіцы разам з Паліакамі злыківідавалі самастойную Літву, і Расея наблізіла да сябе Польшчу. А яшчэ больш памылку з боку Немцаў, уважаў генерал, была ліквідацыя Польшчы. У выніку ўсяго гэтага заходнія мяжа Расеі сутыкалася з Нямеччынай. Генерал уважаў, што Немцы — вораг дужы, і на працягу ўсёгі гісторыі яны нішчылі Славянаў. Дзеля Расеі-ж (гэта казаў неаднаразова выкладчык) быўбы разумныя крок — аднаўленые Літоўскага дзяржавы, і супроць гэтага Расеіцы не павінны быў-б пратэставаць.

Мушу таксама зазначыць, што ѹ іншыя выкладчыкі, разъбираючы пасабныя ваенныя дзея, кампаніівойны Літвы з Маскоўшчынай, неаднаразова выказаваліся аб тым, што для Расеі ляпей было-б, каб Нямеччына была далей ад яе. У мяне-ж, дзяяючы гэтым лекцыям, добра ўмацаваўся пагляд на нашае дзяржаваўнае мінулае. Шкolu я скажаў, што там найбольш з Паліакоў дзеяны. На гэта ён мне адказаў, што іх і на так шмат, але ўсё яны вельмі зацягты ѹ актыўныя. Самы галоўны ў іх быў Я. Уншліхт, а потым Гельтман і ягоная жонка. Таксама ўсюды выступаў супраць Беларусі даўшы Пікель — Паліак з Менску.

З колькі дзён я ізоў прыйшоў да Жылуновіча ѹ скажаў яму, што ѹ штабной школе я перагаварыў з усімі Беларусамі, а таксама гутарыў з некаторымі ѹ Штабе. Праўда, у штабных усё было на то ў галаве, бо, як выглядала, наступалі зьмены на фронце. І тады мне Жылуновіч скажаў, што справа пакончыўся ѹ штабе. Праўда, на гэтае часы ў штабе, стары камуністы, сбора Рэўяенсавету Заходнія фронту і настроены супраць Паліакаў. Пасля я яшча меў пару спаканіні ѹ Жылуновічам.

Разоў пару я заходзіўся ѹ клуб, дзе зібіраліся Беларусы ѹ там пазнаёміўся з Фальскім, якому пры першым-ж зінамсцівце скажаў, што яго прамова на мітынгу калія пошты мне вельмі спадабалася. Фальскі запрасіў мяне да сябе, і я да яго пару разоў заходзіўся. Ен меў шмат беларускай літаратуры, газетаў, і ён мяне грунтоўна ўвёў у жыцьцё розных беларускіх партыі і груп. Мне, маладому вайскоўцу, гэта ўсё было новае. Аднойчы Фальскі запрасіў мяне на зборку ды пазнаёміў тады з Янкам Купалам. Гэта была палітычная зборка. Памятаю, што быў эсэры ѹ пару камуністічных. Камуністы казаў, што будуть тварыць сваю беларускую камуністычную партыю, а эсэры сымпатізізілі з гэтага. Янка Купала трymаўся асьцярожна, на выказаваць, і ў мяне стварылася першое ўражаныне, што Купала свайм паглядам не бярэ ўдзелу ѹ тагачасным палітычным жыцьцем. Маё першое знаўміштва з Купалам было ка-роткае, бо на іншых зборках я яго больш не спатыкаў. Неўзабаве мяне не паслалі на фронт. Уклочыўся ѹ грамадкае жыцьцё пойнасці, якія прыйшлі з Чырвонай Арміяй у Менск улетку 1920-га году. Але гэта ўжо другая балона ўспамінаў.

Гутарка ўшаў больш-менш гэтак: — Скажы мне, Яўхім, колькі ў сярэднім шмат у школе Беларусаў? — Я скажаў, што бадай што палавіна, асобаў з пяцьдзесят, і ўесь час прыбываюць новыя.

СЛУЦКІЯ УГОДКІ У МЭЛЬБУРНЕ

У нядзелю 3-га сінёкня летася адбылося ѹ Беларускім Доме ѹ Мэльбурне (Аўстралія) урачыстое съяздкаванье ѹгодкай Слуцкага Паўстання. Урачыстасць адчыніла старшыня Беларускага Цэнтральнага Камітэту ѹ Вікторы сп.-ні Э. Яцкевіч, прапрасіўшы прысутных хвілінай цішыні ўпшанаваць памяць

— А скажы мне, — пытаўся дзяяць Жылуновіч, — колькі будзе та-кіх, што выступяць за Беларускую Рэспубліку?

Я на гэта пытанье на мог да-кладна адказаць, прыпушчаў, што ўсе курсанты, бо я ведаў настроі іх, і ўсе яны былі ўжо добра ўсве-дамленыя, каб „будаваць Бела-

русь”.

— Дык весь слухай, Яўхім, на ўсё, брат, ідзе гэтак гладка, як га-ворыцца ѹ пішашца. Бачыш, тут у Штабе Фронту Паліакі вядуць пас-кудную работу. Яны падбіваюць Рэўяенсавет Заходнія фронту, каб у рапарце ѹ Москву Рэўяенсавет запрапанаваў злыківідаваць Беларускую Рэспубліку, а бавесціцца Польска-Беларускую. Паліакі ка-жуць, што гэта аслабіц аўтарытэт Пілсудзкага ды што гэта правільны гісторычны шлях, бо Польшча за-сёды была блізкая за Беларусь. Наагул, Паліакі ѹ штабе, ды думаю, што і ў Москве — казаў даўшы Жылуновіч, — імкнуща пераканаць начальства, што трэба рабіць стаў-ку на Польшчу: гэта будзе спрыяць пашырэнню рэвалюцыі, а ўз Беларусі Паліакі вядуць пас-кудную работу. Яны падбіваюць Рэўяенсавет Заходнія фронту, каб у рапорце ѹ Москву Рэўяенсавет запрапанаваў злыківідаваць Беларускую Рэспубліку, а бавесціцца Польска-Беларускую. Паліакі ка-жуць, што гэта аслабіц аўтарытэт Пілсудзкага ды што гэта правільны гісторычны шлях, бо Польшча за-сёды была блізкая за Беларусь. Наагул, Паліакі ѹ штабе, ды думаю, што і ў Москве — казаў даўшы Жылуновіч, — імкнуща пераканаць начальства, што трэба рабіць стаў-ку на Польшчу: гэта будзе спрыяць пашырэнню рэвалюцыі, а ўз Беларусі Паліакі вядуць пас-кудную работу. Яны падбіваюць Рэўяенсавет Заходнія фронту, каб у рапорце ѹ Москву Рэўяенсавет запрапанаваў злыківідаваць Беларускую Рэспубліку, а бавесціцца Польска-Беларускую. Паліакі ка-жуць, што гэта аслабіц аўтарытэт Пілсудзкага ды што гэта правільны гісторычны шлях, бо Польшча за-сёды была блізкая за Беларусь. Наагул, Паліакі ѹ штабе, ды думаю, што і ў Москве — казаў даўшы Жылуновіч, — імкнуща пераканаць начальства, што трэба рабіць стаў-ку на Польшчу: гэта будзе спрыяць пашырэнню рэвалюцыі, а ўз Беларусі Паліакі вядуць пас-кудную работу. Яны падбіваюць Рэўяенсавет Заходнія фронту, каб у рапорце ѹ Москву Рэўяенсавет запрапанаваў злыківідаваць Беларускую Рэспубліку, а бавесціцца Польска-Беларускую. Паліакі ка-жуць, што гэта аслабіц аўтарытэт Пілсудзкага ды што гэта правільны гісторычны шлях, бо Польшча за-сёды была блізкая за Беларусь. Наагул, Паліакі ѹ штабе, ды думаю, што і ў Москве — казаў даўшы Жылуновіч, — імкнуща пераканаць начальства, што трэба рабіць стаў-ку на Польшчу: гэта будзе спрыяць пашырэнню рэвалюцыі, а ўз Беларусі Паліакі вядуць пас-кудную работу. Яны падбіваюць Рэўяенсавет Заходнія фронту, каб у рапорце ѹ Москву Рэўяенсавет запрапанаваў злыківідаваць Беларускую Рэспубліку, а бавесціцца Польска-Беларускую. Паліакі ка-жуць, што гэта аслабіц аўтарытэт Пілсудзкага ды што гэта правільны гісторычны шлях, бо Польшча за-сёды была блізкая за Беларусь. Наагул, Паліакі ѹ штабе, ды думаю, што і ў Москве — казаў даўшы Жылуновіч, — імкнуща пераканаць начальства, што трэба рабіць стаў-ку на Польшчу: гэта будзе спрыяць пашырэнню рэвалюцыі, а ўз Беларусі Паліакі вядуць пас-кудную работу. Яны падбіваюць Рэўяенсавет Заходнія фронту, каб у рапорце ѹ Москву Рэўяенсавет запрапанаваў злыківідаваць Беларускую Рэспубліку, а бавесціцца Польска-Беларускую. Паліакі ка-жуць, што гэта аслабіц аўтарытэт Пілсудзкага ды што гэта правільны гісторычны шлях, бо Польшча за-сёды была блізкая за Беларусь. Наагул, Паліакі ѹ штабе, ды думаю, што і ў Москве — казаў даўшы Жылуновіч, — імкнуща пераканаць начальства, што трэба рабіць стаў-ку на Польшчу: гэта будзе спрыяць пашырэнню рэвалюцыі, а ўз Беларусі Паліакі вядуць пас-кудную работу. Яны падбіваюць Рэўяенсавет Заходнія фронту, каб у рапорце ѹ Москву Рэўяенсавет запрапанаваў злыківідаваць Беларускую Рэспубліку, а бавесціцца Польска-Беларускую. Паліакі ка-жуць, што гэта аслабіц аўтарытэт Пілсудзкага ды што гэта правільны гісторычны шлях, бо Польшча за-сёды была блізкая за Беларусь. Наагул, Паліакі ѹ штабе, ды думаю, што і ў Москве — казаў даўшы Жылуновіч, — імкнуща пераканаць начальства,

ДЭКАЛЯНІЗАЦЫЯ САВЕЦКАГА САЮЗУ

Беларуская група ізь сцягамі, транспарантамі й пляката мі перад пачаткам паходу на 53-й вуліцы паміж 7-ай і 6-ай эвэню
Усе трох фота І. Длібога

I. Тыдзень Дэкалянізацыі СССР

Ад 1959 году ў Задзіночаных Штатах Амэрыкі штагоду адзначаецца Тыдзень Паняволеных Народаў. Летасце Прывідент Картаў абедысьці тыдзень ад 10 снежня Тыднем Людзкіх Правоў. У тым-же самым духу быў праведзены ад 20 да 26 лістапада шэраг палітычна-дипламатычных мерапрыемстваў, што палітычныя камітэттары назвалі Тыднем Дэкалянізацыі Савецкага Саюзу, гэтае апошніе вялікае каліяціяльнае імпэрыі.

Беларускія матарыялы кнігі былі сабраныя й апрацаваныя сакратаром КВБ сп. Паўлуком Пашкевічам. Мэмарыял аб дэкалянізацыі СССР падпісані ад КВБ др. Барыс Рагуля й сп. П. Пашкевіч.

У ЗША дзеянасць на працягу „Тыдня дэкалянізацыі Савецкага Саюзу” кіравала Беларуска-Амэрыканскія Задзіночаныне, ягоны стар-

Частка беларускае калёны з транспарантамі: „Свабоду Міхалу Кукабаку, які вызваліў сябе ад савецкага грамадзянства”; „Свабоду Беларусі”; „Спініць русыфікацыю Беларусі”; „Даць магчымасць Аляксандру Круцьку даўчыцца да сваіх дзяцей у ЗША”.

На працягу гэтага Тыдня прадстаўнікі пляцёх народаў — беларускага, эстонскага, латыскага, літвіскага й украінскага — апублікавалі дакументы ды правяды палітычна-дипламатычную акцыю, каб на парадак дня Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў паставіць пытанье ад мірнай дэкалянізацыі Савецкага Саюзу.

Апублікаваны дакумент — гэта книга на 148 бачынках пад загалоўкам: „Рэзалюцыя з даўчынімі дакументамі ў справе дэкалянізацыі Саюзу Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік”. Кніга выдрукарвана ў Таронта, у Канадзе, ды ўкладзеная Канфэрэнцыяй Вольных Беларусаў, Эстонскай Сусветнай Радай, Літвіскай Грамадой у Вольным Сьвеце, Сусветнай Федэрациі Вольных Латышоў у Сусветнім Кангрэсам Вольных Украінцаў.

Канфэрэнцыя Вольных Беларусаў (КВБ) — была сфармаваная з колькіх беларускіх арганізацый у Канадзе, Задзіночаных Штатах Амерыкі ды іншых краёх Захаду. КВБ праводзіц збор і пашырэнне дакументаціі пра каліяціяльны

пляцёх народаў амэрыканскія, канадскае ды іншых місіяў пры АЗН ад імя КВБ ім быў перададзены дадатковы матарыял аб русыфікацыі Беларусі, прымусовым пераводзе школаў ў беларускую мову наўчання ды вывазы жыхарства з Беларусі ў Сібір і іншыя аддаленія часткі імперыі.

II. У Кнізе Пра Беларусь

Беларускія матарыялы ў кнізе пра дэкалянізацыю СССР займаюць больш за 15 бальшыні з дадатковымі табліцамі й статыстычнымі дадзенымі. Сярод беларускіх матарыялаў — тэксты ўстаўных граматаў Рады БНР, у тым ліку грамата 25 сакавіка 1918 году, якою Беларусь абвяшчалася незалежнай дэмократычнай дзяржавай; матарыялы датычныя да падзеяў на Беларусі ў пэрыядзе 1930-х—40-х гадоў; аб масавых арыштах і взынаваннях вынішчэнія нацыянальнае інтэлігенцыі; аб беларускай дзеянасці ў часе Другога сусветнага вайны, аў скліканы 27 чэрвеня 1944 году Другога Усебеларускага Кангрэсу, на якім быў падтverджаны ідэя незалежнасці Беларусі; ануляваны маскоўская й польская ўмовы датычныя да Беларусі; аб сучасным пагвалчаныі людзкіх, рэлігійных і нацыянальных правоў беларускага народа ды самавыдзяўцкай дзеянасці. Да гэтага далучаны таксама тэкст рэзалюцыі Беларуска-Амэры-

Перад будынкам савецкае місіі ў АЗН дэлегаты пляцёх народаў з мемарандумам аб дэкалянізацыі СССР ды патрэтам звычайнага ўкраінскага іншадумца Валентына Мароза. Прэдстайник КВБ др. В. Кіпель трэцій спраўа

канскага Задзіночаныя ізь сцягам асобаў арыштаваных на Беларусі ў 1960-х — 70-х гадох.

III. Прэсавая Канфэрэнцыя

Дваццаць другага лістапада ў памешканні па суседстве з будынкам АЗН адбылася Прэсавая канфэрэнцыя, на якой прадстайніком друку й рады быў раздадзены копіі кнігі аб дэкалянізацыі ды іншых інфармацыйных матарыялаў. Канфэрэнцыя Вольных Беларусаў выдала адмысловы прэсавы камунікат ізь сцяжкімі фактамі пра перасыльед іншадумцаў на Беларусь: Міхала Кукабаку, Аўгена Бузінкі, вучаніцу Святлану Мілюк, Аляксандра Круцько.

На прэсканфэрэнцыі выступілі з заявамі быўшыя савецкія грамадзяне ды іншадумцы Украінцы генерал Пётр Грыгарэнка, Леанід Плющ, нядаўна прыбылай ў Амерыку Надзея Свяглічна, а таксама Літвувіс Сімас Кудырка. У сваім выступленні ген. Грыгарэнка казаў, які пра адзін з доказаў фікцыйнасці савецкае дзяржаўнасці ў савецкіх рэспубліках, што, прыкладам, Беларусь і Украіна, не зважаючы на іхнае сяброўства ў АЗН, ня маюць у сабе ніякіх замежных кансультатаў, як і сваіх кансультатаў за межамі ня маюць.

Памедамлены пра пераданыне ў АЗН мемарандуму аб дэкалянізацыі і аб прэсканфэрэнцыі быў перададзены радыястанцыяй „Свабода” на Беларусь.

ПАПРАЎКА

Новая ўправа БГЦ у Саўт Рывэр. У пераліку сібру новае ўправы Беларускага Грамадзкага Цэнтра ў папярэднім 259-260-ым нумарами „Беларуса”, з тэхнічнае прычыны, было прапушчанае прычыны, якія маюць да Беларусі на падтрымкі, якія дадзеныя

УЛАДЗІМЕР БОРТНІК У ЗША

вагу беларускага прадстаўніка на гэтай Канфэрэнцыі вымуша пасвітчылі самі-ж бальшавікі. Толькі Менская радыястанцыя, а не радиастанцыя якой-небудзь іншай саюзнай рэспублікі СССР, прысьвяціла Канфэрэнцыі ў Люцэрне даўжайшую парадаччу, называўшы ў ёй колкі разоў і прызвішча Ул. Бортніка. На гэтую радиастанцыю, цытуючы з яе цэлых сказы, паклікаліся й выдаўцы выдадзенай летасце у Швайцарыі ў нямецкай мове кнігі „Народы ў ланцугох”, цалкам прысьвячанай згаданай Канфэрэнцыі. Апошнім часам даведаўся, што гэтая дакументальная палітычная кніга „Народы ў ланцугох” будзе выдадзеная таксама ў ангельскай мове.

Пры гэтай нагодзе варта запытаць заканчэнне прадмовы да кнігі „Народы ў ланцугох”, напісанай Прэзыдэнтам Эўропейскай Канфэрэнцыі для Людзкіх Правоў і Самавызначаныя швайцарскім палітычным дзеячам д-рам Эдгарам Элерам: „Гэты зборнік фактаў і людзкіх трагедый павінен наслучацца на памінам нам усім дзеяля таго, каб усё гэта свабодна перадаць Вольнаму Съвету. Узяць гэта на сябе — нашае заданне для будучыні, даць паняволеным народам на дзею ўладарынніе — наш абавязак”.

26 снежня 1978 г. сп. Уладзімір Бортнік вярнуўся ў Мюнхэн. Свайм актыўным і пасыльковым уделам у Канфэрэнцыі для Людзкіх Правоў і Самавызначаныя ў Люцэрне ён выконвае важную палітычную ролю. Застаецца пажадаць яму далейшых поспехаў у ягонай дзеянасці на міжнародным форуме.

Ст. Станкевіч

ПАРАХВІЛЬНАЕ СВЯТА У ЧЫКАГА

Беларуская праваслаўная паraphвія Свяцітога Юр'я ў Чыкага 19 лістапада летасце вялікай урачыстасці адзначыла 20-ы ўгодкі свайго існавання. Святкаванне пачалосць Св. Літургіі пры ўзделе Адміністратора беларускага працаслаўнага прыхода ЗША й Канады а. Пратапрасвітара С. Каўшыя із Саўт Рывэр, а. Пратаярэя Льва Астроўскага з Кліўленду, а. Архімандрита Язэпа Страка — настаяцеля паraphві ѹ дыякана Марка. Літургія была вельмі ѿрачыстая пры вялікім ўзделе вернікаў і цудоўнымі хоры, які вёў рэгент Усевалад Барышикевіч.

Пасыль Св. Літургіі ўсе быўлі заўпрошаны на гарачы абед у залю царквы, які падрыхтавала паraphвільнае Сястрыцтва. Духавенства гасцей вітаў ад імя паraphві сп. Даніла Швэфель, ён-жак ў сваім выступленні нарысаваў дзвяцца

гадовы пэрыяд жыцця паraphві.

Пасыль афіцыйнага закрыцця паraphві абеду агульнай малітвой, пачулася музика таленавітага акардыяністага І. Мала (Малышэўскага), паліліся вясёлія, баявія або сумныя мэлёды беларускіх песняў. Прыпаміналася роднае незабытнае Беларусі.

Пяцро Нягода

Сакратар Паraphві

IV. Дэмантрацыя

У нядзелю 26 лістапада на заканчэнне Тыдня Дэкалянізацыі СССР адбылася вялікая дэмантрацыя, у якой узяло ўздел трох тысячы асобаў. Ад Беларусу ўздел нічалі Беларуска-Амэрыканскія Задзіночаныя (адзелы Нью Ёрк і Нью Джэрзі), Беларуска-Амэрыканскія Ветэраны з Нью Брансвіку ды Арганізацыя Беларуска-Амэрыканскія Моладзі.

Паход дэмантрантаў адбыўся ад 53-й вуліцы ў Вэст да 67-й вул. Іст, дзе знаходзіцца будынек савецкай місіі ў АЗН. Там, два кварталы ад місіі (блізкай не дапусціла паліція) адбыўся масавы мітынг з выступленнямі прадстайнікоў пляцёх народаў, што падалі мемарандум аб дэкалянізацыі. Ад Беларусу прамаўляў, у ангельскай мове, др. В. Кіпель. Прамоўца сказаў: „25 сакавіка 1918 году была створаная БССР, як бальшавікі паралель да БНР. Першымі гадамі ўлады на Беларусі бальшавікі ня быў падрыхтаваны мець дзяліненіі з беларускім нацыянальным рухам. Аднак, ужо ў 1930-ым годзе Саветы зразумелі небяспеку беларускага нацыянальнага руху ѹ дзяржава — Беларуская Народная Рэспубліка. І толькі дзесяць месеціў пасля, 1-га студзеня 1919 году, была створаная БССР, як бальшавікі паралель да БНР. Першымі гадамі ўлады на Беларусі бальшавікі ня быў падрыхтаваны мець дзяліненіі з беларускім нацыянальным рухам. Аднак, ужо ў 1930-ым годзе Саветы зразумелі небяспеку беларускага нацыянальнага руху ѹ дзяржава — Беларуская Народная Рэспубліка. І толькі дзесяць месеціў пасля, 1-га студзеня 1919 году, была створаная БССР, як бальшавікі паралель да БНР. Першымі гадамі ўлады на Беларусі бальшавікі ня быў падрыхтаваны мець дзяліненіі з беларускім нацыянальным рухам. Аднак, ужо ў 1930-ым годзе Саветы зразумелі небяспеку беларускага нацыянальнага руху ѹ дзяржава — Беларуская Народная Рэспубліка. І толькі дзесяць месеціў пасля, 1-га студзеня 1919 году, была створаная БССР, як бальшавікі паралель да БНР. Першымі гадамі ўлады на Беларусі бальшавікі ня быў падрыхтаваны мець дзяліненіі з беларускім нацыянальным рухам. Аднак, ужо ў 1930-ым годзе Саветы зразумелі небяспеку беларускага нацыянальнага руху ѹ дзяржава — Беларуская Народная Рэспубліка. І толькі дзесяць месеціў пасля, 1-га студзеня 1919 году, была створаная БССР, як бальшавікі паралель да БНР. Першымі гадамі ўлады на Беларусі бальшавікі ня быў падрыхтаваны мець дзяліненіі з беларускім нацыянальным рухам. Аднак, ужо ў 1930-ым годзе Саветы зразумелі небяспеку беларускага нацыянальнага руху ѹ дзяржава — Беларуская Народная Рэспубліка. І толькі дзесяць месеціў пасля, 1-га студзеня 1919 году, была створаная БССР, як бальшавікі паралель да БНР. Першымі гадамі ўлады на Беларусі бальшавікі ня быў падрыхтаваны мець дзяліненіі з беларускім нацыянальным рухам. Аднак, ужо ў 1930-ым годзе Саветы зразумелі небяспеку беларускага нацыянальнага руху ѹ дзяржава — Беларуская Народная Рэспубліка. І толькі дзесяць месеціў пасля, 1-га студзеня 1919 году, была створаная БССР, як бальшавікі паралель да БНР. Першымі гадамі ўлады на Беларусі бальшавікі ня быў падрыхтаваны мець дзяліненіі з беларускім нацыянальным рухам. Аднак, ужо ў 1930-ым годзе Саветы зразумелі небяспеку беларускага нацыянальнага руху ѹ дзяржава — Беларуская Народная Рэспубліка. І толькі дзесяць месеціў пасля, 1-га студзеня 1919 году, была створаная БССР, як бальшавікі паралель да БНР. Першымі гадамі ўлады на Беларусі бальшавікі ня быў падрыхтаваны мець дзялінені

„РОЛЯ ЭТНІЧНЫХ ГРУПАУ У ШТАЦЕ Й КРАІНЕ”

Гэтак называлася тэма сымпозіуму, які адбыўся 9 снежня летася у Сынагонскім універсітэце штату Нью Джэрзі ЗША й быў арганізаваны Гістарычным Таварыствам штату. Асноўнай мэтай сымпозіуму было праанализаваць ролю сям'і ў школе ў прывіцы і ўзгадаваньні этнічных асаблівасцяў Амерыканца да разгледзець узаемадачынені ў розных этнічных культурах у шматкультурных грамадзтвах Амерыкі. Адчыняючы сымпозіум, дырэктар Гістарычнага Таварыства, найстарэйшага ў штаце, д-р Клыфард Лёрд назначыў, што вывучэнне этнічных груп Амерыкі заўсёды здаймала важнае месца ў гісторыі Амерыкі. Пералічоючы дзеянасць і вывучэнне розных этнічных груп, д-р К. Лёрд адзначыў і группу беларускую.

Пленарнае паседжанье сымпозіуму адчыніў д-р Ірвін Левін, дырэктар Інстытуту проблемаў плюралізму. Свою лекцыю д-р І. Левін заканчыў съцверджаннем: «пачуцьце нацыяналізму больш, чымся

што іншае, праз усю гісторыю выклікала войны, і злосць, і забойствы, але нацыянальная пачуцці таксама рухалі наперад вялізарны прагрэс у галіне мастацтва, філізофіі, палітыкі, рэлігіі, а таму тэма этнічных дасльедванняў заўсёды павінна стаяць на парадку дня».

У падрыхтоўцы ў арганізацый сымпозіуму прымаў актыўны ўдзел і чытаў реферат д-р Вітаут Кіпель, які быў загалоўлены: „Выкарыстанніе этнічных ведаў і этнічнае сведамасці вучня ў праграмах амэрыканскіх школаў”. Да-кладчык, прыводзячы прыклады зь беларускіх груп, зрабіў выснову, што сяняшнія амэрыканскія школы пытанню этнічнасці не дазваляюць ўвагі: ведь набытым дзеянем у сям'і ёсць нацыянальная група, школьнай байдыць на выкарыстоўваюцца, што ў сваю часу чаргу падрывае аўтарытэт сям'і, адрывае дзіцяці ад сваё этнічнае групы і спрыяе разрыву пакаленіяў.

У часе падрыхтоўкі сымпозіуму для беларускіх груп быў праве-

дзеная шырокая пропаганда, бо адзін з арганізатораў сымпозіуму д-р В. Кіпель, як старшыня Этнічнай Рады Штату, у шматлікіх інтарвю, а таксама газета „Дэйлі Ньюз” давалі шмат інформацыі пра Беларусь і беларускую жыццё ў Амерыцы. Ад Беларусу ў працах сымпозіуму прымаў ўдзел сп-чна Ірэна Рагалевіч, сп-чна Нона Махнук, сп. Юрка Азарка да аўтарка гэтае карэспандэнцыі.

Зора Кіпель

Свяняевіч піша, што пасля напалеонаўскіх войнаў, калі адкрыты ўніверсітэт, дык прыйшла сюды моладзь іншага суветапагляду: „Філярыт” і Філямата пачалі ўсведамляць, што веліч Рэчыпаспалітай знаходзілася не ў зонкагалоснасці польскіх мовы, але ў тым, што зернятка велич ўзыходзіла на Літву, якая дала готманаў, канцлеру і дынастыю Ягелёнаў, што карысталіся рускай мовай... а Тадэуш Ка-сьцюшка, які быў першым, хто падняў сцяг змагання за незалежнасць, быў паходжаныем Беларусам... Таму Філярыты пачалі вывучаць песні, легенды, традыцыйныя абряды і жыццё беларускага народу. Старалісі знайсці шляхі пазнамлення і задаўчання з народам, што стварала небясьпеку нутранага няладу ў расейскай імперыі, бо іскры маглі рассыпцаца па Украіне і цэнтральнай Расеі. Універсітэт зачыніў ў 1832 годзе. Выхаванкі ягоныя часткава эмігравалі, а часткава засталіся, каб выконваць сваю гістарычную місію на землях Вялікага Княства Літоўскага...”

Вітаут Кіпель, цярэблочы амэрыканскія гушчары, знаходзілі сяліцы суродзічаў з XVII, XVIII, XIX стагоддзізяў. Бальшыня іх з вышайшай асветай, дык ці на будуць яны выхаванцамі беспасярэднімі па пасярэднім Віленскага Універсітэту?

Міхась Белямук

АБЫЯКАВАСЬЦЬ?

Летася споўнілася 400-годдзя ад заснавання Віленскага Універсітэту. Чамусыці Беларускі Інстытут і наша эміграцыйная прэса маўкліва адзначае гэты юбілей. Няўко не заслугоўвае ўвагі, пазытыўнай ці негатыўнай, Віленскі Універсітэт, які актам ад 7-га ліпеня 1578 году быў уфундаваны? Няўожо-ж вымерл ўсе тыя, хто атрымаў вышэйшую асвету ў Вільні?

Не забываіма, што маўклівасць наша дае магчымасць суседзям прысабечваць гістарычную і культурную спадчыну Вялікага Княства Літоўскага. Калі мы абыякава адносімся да юблеяў, дык ня маєм права дакараць суседзю нашых, што яны хвалісьці ў гісторыю нашую. На гаркайма на суродзічу нашых на Бацькаўшчыне за брак пасылаўся, мужнасць і нацыянальнае сведамасці, бо яны жывуць і наўкуова працуць у вельмі цяжкіх абставінах. Нядбайтавасць наша, а іменна сяброў Беларускіх інстытутаў да свай мінуўшчыны нашай, выклікае абуроненне суродзічу на Бацькаўшчыне. Каждых пару год адзначаеца гадавіна то нараджэння, то смерці Кастуся Каліноўскага, Янкі Купалы і Якуба Коласа, а дзе ёсьць тыя, што жылі перад Кастусём Каліноўскім? Хто яны? Суседзі рыхтоўці працы, прысьвечаныя гісторыі Віленскага Універсітэту, а ў нас — мярцвячына!

У польскім парыскім часапісе „Культура” за каstryчнік летася надрукаваны невялікі артыкул Станіслава Свяняевіча, прысьвячаны Віленскаму Універсітэту. Паколькі мы не здабыліся на артыкулы, прысьвячаныя гісторыі Вялікага Княства Літоўскага, дык і на дзіўні, што С. Свяняевіч паўтарае завучаную ў маладых гадох канцепцыю: „Жамойцы (ён іх называе Ліцвінамі) падпрадкаўвали сабе ўсходнеславянскія княствы, узялі іх у вабарону, каб ня трапілі ў татарскую няволю...” Аднак, мо-

ваведа нашая мае колькі працаў, дык Ст. Свяняевіч не паўтарае таго, што пісалася ў універсітэцкіх падручніках 50 год тому. Ён піша: „Лётавы былі заборным народам з асаблівымі здольнасцямі адміністрацыйнай кіравання, але бяз тэндэнцыі накідання сваіх звычаяў і мовы... Яны прынялі абычай і мову рускую, якая сіння называецца беларускай. Мова гэтая сталася мовай вялікакняжага двара, урадавай, мовай дзяржаўных актаў, мовай аднаго з найвыдатнейшых юрдычных кодэксаў — Статуту Віленскага Універсітэту”.

Разажаючы над этапамі, якія перажылі Віленскі Універсітэт, Ст.

БАЗАР У КЛІЛЕНДЗКІМ ПОЛАЦКУ

Унядзелю 29 каstryчніка летася у Беларускім Грамадзкім Цэнтры „Полацак” адбыўся чародны Базар, зладжаны працавітмі жанчынамі Беларуска-Амэрыканскага Жаночага Згуртавання ў Клілендзе.

Вясёлая група маладых, паджыльных, пансыянероў, шчасція шукаючых адзінокіх і жанатых прыемнаў, на праводзіла час. Навет вынаходлівы мастак із знайшоў-бы гэтульскі здольнасці, каб апісаць восенскі дзень, якіх гэтак шмат у штаце Огайі, узпраўды надзвичайні дзене.

У дзельніцы Базару падрынослі мноства будучых лятарайніх выйгрышаў, што што мог, а далейшыя прыкладам, аж з Фларыды, як спяня Аліса Пятроўская прыслала шмат рэчаў ручнога вырабу: кружы, святы, каронкі, ўсё прынетнае для вока. Вялікае дзялянка належыцца сяброўкам мясцовага Аддзелу Арганізацыі Беларуска-Амэрыканскага Моладзі, што памагалі пры лятары: Галіне Кананчук, Валі Гарох, Крыстыне Каваленка ды сяброўкам Беларускага Жаноцкага

Згуртавання: Вользэ Стрэчань, Марыя Міхальчык, Тацьянэ Кананчук, Клайдзі Калядзе ў сусідстве, хто памагаў.

Еда прыгатаўлялася на месцы. Разнажысьць патраваў ўзбудзіла самыя чуліўлівія асобы. Бацьвіньне на костачках цялявічных, боршч, што супам „рэтатай” звалі, заскаварваны. Бульяніяя аладкі, мазаныя і нямазаныя. Навет сладкія знатакі ежы, што „гурмэт” сябе заўвіць у полацкай кухні, пазайдзросцілі. Хіба што толькі „Дзядзька Кухар” з Коласава „Новае Зямлі” мог бы з ім зраўняцца.

У гэтай атмасфэры, адхваціўшы трохі гары, а хто ёсць на шмат, стаялі людзі ў чарзе за белетамі. Купіўшы колькі лятарайніх білетаў дыны выйгрышаў задумана, узноў у чаргу за белетамі становіліся. Працас выйгрышу дараўжышы за выйгрыш!

Музыка ўзбадзірала, давала душовы настрой. „У вырай птушкі адлятаюць — сціявалі Рэні, у цымбалы білі „Песьніяры”, заліваліся, як быццам салаў, „пакасіўшы канюшыну”. Хто выдумаў ды калі гэтак званыя „чортавы абрэзкі”, а яны ётут знайшли свой прыпрынак. Перакідалі карты, што „ў дурні” пагоны вешаў, ато „ў тысячу” ці „ў пінохля” забаўляліся. У шахматы іграли больш касматыя людзі, з раздумоўаньнем. Лесу хапае, дрэваў шмат, прысьціці ці заліцацца месца дастаткова, а мужчыны ўсё-ж калі карчмы таўкіліся...

Сціямела, ліхтары пазапальвалі, а народ ўсё тоўкся, хто канчай галубы, а хто з галубкаю буркаў. Месяц выльз з мурзаты, нагадваў апошнім карцёжнікам час дахаты ехаць. Было ў гэтак, што мужчына ў палукашык, а жонка чатыры сотні коней пад бляхам замрэла ды на гумовым ходзе дахаты павезла. Гэта-ж звычай усёвёся, што пасля гулянкі ўсё-ж на працу траба ўсці.

Назадурае казалі — ну ў палуляті...

Юрка Калядзі

КНІГАРНЯ ВІКТАРА КАМКІНА

мае на продаж кнігі, выдадзеныя ў БССР:

1. БАЛЯДЫ ў 2-х кнігах у сэрыі „Беларуская народная творчасць”: кніга 1-я бачынаў 784, цана \$8.75
кніга 2-я, бач. 744, Менск 1978, цана \$6.90
 2. БЕЛАРУСЬ — Альбом на беларускай, расейскай, ангельскай, французскай і нямецкай мовах, бач. 200, цана \$19.50
 3. БЕЛАРУСКАЯ АКВАРЭЛЬ на бел., рас., англ., франц. і ням. мовах, 178 бач. Менск 1977, цана \$12.00
 4. ЖАНЧЫНЫ БЕЛАРУСІ на бел., рас., англ., гішп. мовах. \$7.50
 5. МАСТАЦТВА СЯЛА НЕГЛЮБКА на бел., рас. і англ. мовах: НАРОДНАЕ ТКАЦТВА, ВЫШЫЎКА, РАЗЬБА, бач. 80. Менск 1976, цана \$5.75
 6. ПЕСЕНІ ПРА КАХАНЬНЕ (народная). 616 бач. Менск 1978.
 7. ТЛУМАЧАЛЬНЫ СЛОЎНІК БЕЛАРУСКАЙ МОВЫ ў 5-ці тамох. Том I. Менск 1977, бач. 605, цана \$12.50
- Апрача гэтага, вялікі выбар іншых кнігай на беларускай мове. Перасылка за кошт кнігарні.
- Заказы слаць на адрыс:
- VICTOR KAMKIN BOOKSTORE, INC.
12224 Parklawn Drive
Rockville, Maryland 20852 USA.

МІЖНАРОДНАЯ ВЫСТАУКА У ЧЫКАГА Й НАШ УДЗЕЛ У ЕЙ

Стаяць перад Стоішчам зльева направа: Янка Рамук, Соня Агалец, „Каралеўна” Стоішча, і Юрка Жызынеўскі.

Неспадзянавана ўсплае ѹ лагоднае надвор'е ды перадвыбарны час спрыялі памысна выстаўкы, што адбылася 4 і 5 лістапада летася на Найві Пір у Чыкага, у якой прынялі ўдзел 53 этнічныя групы. Больш за дзэвесьца тысячай чалавек наведала яе на працігу двух дзён. Да гэтага бязумоўна спрычынілася таксама я пашырье агульнай плошчы выстаўкі. Культурныя й каморційныя стойшчы выстаўкі занялі вылучна одно крыло выставачнага будынку, а емінэнныя стойшчы былі размешчаныя ў іншым крыле, што давала раскошнае раздолъле наведальнікам.

Наша беларуская стойшча выразнівалася гатым разам раскладам і падборам экспанату, што ў цэласці прыдавала яму атракцыўны выгляд. Тут красаваліся прыгожыя калерамі ѹ апрычонымі беларускімі ўзорамі дзяржуні й настольнікі. А вышыянкі рознага сорту: сэрваткі, падушкі ѹ дарожкі з містэрна выкананымі досенямі былі наядным паказынкам плённай мастацкай думкі ѹ майстроства. Скрынечкі із саломкай інкрустаций, рознага

што чалавек на мамант забываецца аб сваім навакольлі, а думка ягоная шугае на далёкія Маладечнінскія палеткі залатога жыта або прыгожую Браслаўшчыну з прыгабнымі ўзгоркамі, ці Наваградчыну з прыгожымі сенажацімі, або ўрэшце ў Белавежу ўзімку з магутнымі зубрамі ці на малія ўнічою Меншчыну й Магілёўшчыну. Гэтыя чароўныя краявіды не заставаліся паза ўвагай глядачоў. Вось, прыкладам, падходзіць адзін дзядзька ѹ кака, што вельмі-ж цікавыя краявідныя карткі. Падае пытаньне: скуль-ж сам і ѹ Беларус? Дзядзька адказвае пабаруску, хаця ѹ з моўнымі кривулькамі, што паходзіць спад Кобрыні ѹ што ён Беларус. Даречы траба адзначыць, што на выстаўцы быў вялікі падбор картак аў стаўлічным Менску, якія прадстаўлялі галоўныя будынкі й установы гораду.

У часе сёлетніх выстаўкі Гарадзкая Управа Чыкага забараніла вывешвац геаграфічныя карты сваіх краёў на сценах стойшчы, каб спыніць „захопніцкую” картографічную палітыку, што часта даводзіла

Пры Стоішчы зльева направа стаяць: Марыяна Эндэрсон, Соня Агалец, Сп-ня Вера Рамук і Сп-ня Надзея Градз-Куліковіч.

размеру ѹ формы, прыкоўвалі ўвагу глядачоў. Сцэны з беларускага жыцця, выкладзеныя саломкай на дошчаках, былі прадметамі жывога зацікаўлення.

Навінкай на выстаўцы быў вялікі ѹ багаты падбор краявідных картак, што ѹ жывых калёрах прадстаўлялі малія ўнічыя краявіды Беларусі. Гледзячы на іх, здавалася,

да слоўных спрэчак. Але было дазволена трывама малыя на стале для інфармацыйнага наведальнікаў аў гепалітычным палажэнні краю, што памагала шмат нашым суродзічам із старой эміграцыі знаходзіць свае мясцоўшчыны, якія пакінулі яны перад ці паміж дэзвіюмі сусветнымі войнамі.

Як і кожнага году, нашая слад-

СЛУЦКІЯ УГОДКІ У НЬЮ-ЁРКУ

У нядзялю 17 сінікня летася, Аддзел БАЗА ѹ Нью-Ёрку адзначаў 58-ы ўгодкі Слуцкага Паўстаньня, у часе Паніхіды па палеглых гeroях у Саборы БАПЦ Св. Кірылы Тураўскага, якую адслужыў а. Рэсціслав Войтанка, перад аўтаром стаяла ганаровая варта з беларускім і амэрыканскім сцягамі.

Сцягочны сход адчыніў уступнай прамтовай старшыні Аддзелу БАЗА Мікола Кунцэвіч. У часе ціхе малітвы прысутных на ходзе за ўсіх тых, што аддалі сваё жыццё за Вольную й Незалежную Беларусь, хор пад кірауніцтвам сп. Б. Данілока выканаў хайтүрны марш „Сыпі пад курганам гэрояў”.

Праграму сцягавання вёў сп. Я. Шымчык, а вельмі добра апрацаваны рэфэрат на тему дня працьчынства міністру юстицы М. Ягаўдзік. Пад съпе-

ная папрадуха сп-ня Тарэса Тара-севіч прыцягвала публіку цікавымі расказамі аў гадаваньні лёну ѹ лёнаапрацоўцы, адначасна паказваючы прадзенне нітак на калаўроце. Ни меншым поспехам цешылася ѹ ткачкі Каця Кагайцу, паказваючы на малых кроснах далейшую фазу лёнаапрацоўкі. Бурмістр гораду сп. Біляндкі і сваёй спадарынні затрымліўся каля папрадухі ткачкі ды старания выпытваў пра тэхніку прадзення ѹ ткальня, наапошку сфатаграфаваўся зь імі, а таксама зь беларускай групай, сярод якой быў і „каралеўна” нашага стойшчы сп-чыня Соня Агалец.

Нельга прамінучы, на ўпоўнішы лялек, што кожнага году сваім народным уборам прыцягвалі ўвагу. Узнў-жа абразы мастака Віктара Жаўняровіча, што прадстаўлялі зімовыя краявіды Беларусі, цікавілі глядачоў сваім зыркім калярятам і съветлаценямі.

Сярэдзіна Стоішча:
ЛЯЛЬКІ

На гэтым месцы трэба ўспомніць таксама аў беларускай кухні, заранізованай Сястрыцтвам прыходу Беларускай Праваслаўнай Царквы Св. Юр'я, якія цешылася кулінарным поспехам сваіх спэцыялітэтаў.

У мастацкай праграме выступаў сп. Генрык Янчэўскі, які адыйграў на фартапліяне два думары з кампазыцыі праф. Міколы Куліковіча ѹ вязанку беларускіх мэлёдышыў свае аранжыроўкі, за што ўзнагароджаны быў буримымі волескамі. Ягонае ѹмія ѹ беларускай групой, якую ён разпрапанаваў, знайшлі ўодгук у газэце „Чыкага Сан-Таймс”.

На гэтым месцы трэба выказаць шчырную паддякву за арганізаціонне беларускага стойшча сп. Нікадэму Жызынеўску, адказнаму кіраўніку за стойшчу, сп. Васілю Пунтусу ѹ сп. Лявону Сідарэвічу за адпаведнае ўстанаўленне стойшча. За ўдалы расклад экспанату належыцца паддякса сп-ву Антону ѹ Люсі Беленісам, сп-ні Ірэне Панцэвіч, сп-ні Эўдакія Жызынеўская, сп-ні Веры Рамук і сп-ні Тарэса Тарасевіч, а таксама за іхнае цярпіліве інфармаваныя наведальнікі ѹ пра нашую бацькаўшчыну. Слова ѹдзячніцкі належыцца таксама сп-ні Надзеі Куліковіч, сп. Генрыку Сенкевичу, сп-ву Васілю ѹ Маргарэце Багданам, сп. Міколу Кучуры, сп-ву Міхасю ѹ Ваньдзе Махнам, таксама наштаму маладняку — Марыяну Эндэрсон, Юрку Жызынеўску, Янку Рамуку ѹ „каралеўну” стойшчи Соні Агалец, ды іншыя.

Адначасна паддякса ѹ ўсім тым, што пазычыаў экспанаты, як сп-ня Кацярына Пунтус, сп-ня Латушкіна, сп-ні Эўдакія Жызынеўская, сп-ні Геня Беленіс, сп-ні Вера Рамук і сп-ні Тарэса Тарасевіч ды ўсім тым, што спрычыніліся да ўдачы выстаўкі.

Д-р Вітаўт Рамук

СЛУЦКІЯ УГОДКІ У КЛІЛЕНДЗЕ

„Сыпі пад курганам гэрояў” быў зложаны вяночок на сымбалічную магілу слуцкіх паўстанцаў.

Далей была сціплая мастацкая частка. Гэтым разам съвятаваны Слуцкія ўгодкі ладзіў Аддзел Задзіночананія Беларуска-Амэрыканскіх Вэтэранаў у Клілэндзі. Варта пажадаць, каб і засцёбле Дзень Беларускіх Гэрояў адзначалі беларускія вайскавікі. Найбольшыя клілэндзкія газеты „Клілэнд Прэс” паведамілі сваіх чытальцаў пра беларускія вайсковыя сцягі.

П. Б.

БЕЛАРУСЬ У ВОБРАЗАХ І ФАТАГРАФІЯХ

У панядзелак 20 лістапада летася Нью-джэрзійскі Аддзел Арганізаціі Беларуска-Амэрыканскай Моладзі ладзіў у Гайланд Парку вечар высьветленія слайдоў пра Беларусь. Галоўным гасцем і лектарам на вечары прафэсар Браш, загадчык катэдры геалогіі Ратгэрскага Інстытута Ўніверсітэту, які нядзяйна быў на Беларусі ѹ якога запрасілі прасіла працьчынство лекцыю сп-чыня Людзі Руслак, сяброўка маладзежнага арганізацыйнага студэнткі геаграфічнага факультэту генага ўніверсітэту. Праф. Браш быў на Беларусі ѹ падарожніком улетку 1977 году сувязі з Інтэрнацыональнай Геаграфічнай Конферэнцыяй.

Вечар прайшоў вельмі ўдала. Моладзь, а таксама шмат паразвіяўшыхся падчасівіднікаў, шмат падаравала Брашу вышыянія беларускіх падвесак і альбом для фатаграфіі. Прынаходна моладзь наладзіла выстаўку беларускага народнага мастацтва.

Алесія Кінель

УГОДКІ СЛУЦКАГА ЗМАГАННЯ У ФРАНЦЫІ

Беларусы Ле Крэзо-Моншана-Монсо ѹ Францыі з высокім патрыятычным уздымам адзначылі 25 і 26 лістапада летася ўгодкі змагання з бальшавіцкім імперыялізмам за ўжыццёўленне Акту 25 Сакавіка, якім была абвешчаная вольная і незалежная Беларуская Народная Рэспубліка. Съвятаванне адбылося на „курасадні”, як жартайтва тут называюць дом сп-ва Атрусаў, якое ўшанаваў сваім адмысловым прыездам з Лёндану Мітрафорны Пратаярэй а. Аляксандар Надсан. Ён-жа ѹ распачаў у суботу 25 лістапада съвятаванье з бальшавіцкім імперыялізмам за ўжыццёўленне Акту 25 Сакавіка, якім была абвешчаная вольная і незалежная Беларуская Народная Рэспубліка. Съвятаванне адбылося на „курасадні”, як „Калядны Дар 1978”. Неспадзянавана з'явіўся суродзіні з Парыку сп. Міхася Наўмовіч і сп. Лявон Шыманец, якія адразу дружна далучыліся да перакускі ѹ папаўненя „Каляднага Дару” для нарадзе газэты.

Пасля гэтага пачалася сяброўская застольная бяседа, пераплятана песьнімі ѹ вершамі ды зборкай ахвяраў і падпіскі на газэту „Беларус”, як „Калядны Дар 1978”. Неспадзянавана з'явіўся суродзіні з Парыку сп. Міхася Наўмовіч і сп. Аляксандар Надсан. Ён-жа ѹ распачаў у суботу 25 лістапада съвятаванье з магутнымі змаганнямі з бальшавіцкім імперыялізмам за ўжыццёўленне Акту 25 Сакавіка, якім была абвешчаная вольная і незалежная Беларуская Народная Рэспубліка. Съвятаванне адбылося на „курасадні”, як „Калядны Дар 1978”. Неспадзянавана з'явіўся суродзіні з Парыку сп. Міхася Наўмовіч і сп. Аляксандар Надсан адслужыў у французскай съвятині ѹ Моншана Святую Літургію, якую закончылася працягненнем беларускага рэлігійнага гімну „Магутны Божа”. Мітрафорны Пратаярэй а. Аляксандар Надсан і сабры з Парыку па абедзе адвезлі гаспадара „курасадні” ў шпіталь, зь якога адпусцілі яго з нагоды съвятавання дамоў із загадам вярнуцца назад. Съвятаванье прайшло нарадзіўшыя добра, дай Божа, каб і надалей група Беларусаў Ле Крэзо-Моншана-Монсо адзначала ўсе нацыянальныя съвяты з гэтым вялікім патрыятычным уздымам. Памажы ім, Божа!

„Беларусу” пераказаў Атрус

СВЯТОЙ

ПАМЯЦІ

ВАСІЛЬ ШЫКАЛЮК ПАЛАГЕЯ ШЫКАЛЮК

Св. Пам. Васіль Шыкалюк нарадзіўся 4 чырвяна 1895 году ў вёсцы Рагадашч Драгічынскага павету на Палесі. Ажаніўся з Палагей ў 1913 годзе. У 1943 годзе выехаў у Нямеччыну, дзе працаваў да 1949 году, тады пераехаў у Амэрыку, дзе працаваў да канца свайго жыцця. Адыйшоў на вечны супачынак 2 лістапада 1978 году ѹ пахаваны ў горадзе Рокфорд у штаце Іліной ЗША, пакінуўшы чатырох синоў і чатыры дачкі, унуку і праўнуку.

Св. Пам. Палагея Шыкалюк нарадзіўся 28 траўня 1892 году ў вёсцы Рагадашч Драгічынскага павету на Палесі. Адыйшла на вечны супачынак 8 сінікня 1978 году — пяць тыдніў пасля смерці мужа. Пахаваная ў горадзе Рокфорд. Пра адыход у вечны супачынак абаіх з глыбокім сумам паведамляюць

СЫНЫ й ДОЧКІ з СЯМ'ЯМІ

Зь вялікім сумам паведамляю, што 2 лістапада 1978 году адыйшоў на вечны супачынак наш найстарэйшы й найбольш паважаны Беларус, нараджаны 4 чырвяна 1895 году,

СВЯТОЙ ПАМЯЦІ ВАСІЛЬ ШЫКАЛЮК

Пяць аўдніяў пазней — 8 сінікня 1978 году памерла ѹ ягоная жонка

СВЯТОЙ ПАМ

КАНФЭРЭНЦЫЯ ў БЕЛЬМ ДОМЕ

Аўтар гэтых радкоў быў запрошаны на важную палітычную канферэнцыю ў Бельм Доме ў Вільністоне на б снегіня летась дзеялі адзначаныя 30-ых угодкаў ад падпісання Дэкларацыі Правоў Чалавека. Апрача Прэзыдэнта ЗША Амерыкі Джымі Картера, у канферэнцыі прынялі ўдзел Дэяржаўны сакратар ЗША Сайрус Вэнс, дараднік Прэзыдэнта для справаў нацыянальных басьевічнасці д-р Зьбігнёў Бжэзінскі і іншыя. Вельмі шырокі быў профіль запрошаных гасцей: колькі міністраў, сэнатораў, кангрэсменаў, амбасадараў, прадстаўнікоў університетаў і эканамічнага съвету, усіх кала 200 чалавек. З нацыянальных групаў былі толькі Беларусы, Украінцы, Літвіны, Латышы, Эстонцы, Палякі, Чехі й Вугоры.

Адразу пасля съеданія Дэяржаўны сакратар Сайрус Вэнс адзначыў канферэнцыю. Ён падрабязна азнаёміў прысутных з прынцыпамі амерыканскіх замежных палітыкі, як „жывучай і дынамічнай, съкіраванай да ўніверсалнага акцэнтування гэтых прынцыпаў”. Пасля яго прамаўлія Зьбігнёў Бжэзінскі, які падчыркнуў, што людзкія права — гэта наяўхильная людзкая зьяўлічаніна.

ПРА КАНАДЫСКІ ШМАТКУЛЬТУРАЛІЗМ

„Шматкультуралізм — Канадыйская рэальнасць” — гэта кліч 3-леўскага Канфэрэнцыі ў справе Шматкультуралізму, што адбылася ад 26 да 29 кастрычніка летась у сталіцы Канады Атаве.

Палітыка шматкультуралізму абвешчана Прам'ерам Канады П. С. Трудо ў 1971 г., абазначае перадусім, што кожны грамадзянін Канады бяз розніцы расавай, этнічнай і ці культурнай прыналежнасці мае права быць самым сабой і адзначася можа быць паўнавартасным Канадыцам. Кожны грамадзянін Канады мае права на роўныя магчымасці ў захаванні сваёй роднай мовы й культуры.

У канферэнцыі, гаспадаром якое быў Міністар для Шматкультурніцтва сп. Норман Кэфік, прыймалі ўдзел сябры Дэяржаўнай Канадзкай Рады для Шматкультуралізму (каля 100 асоб), прадстаўнікі этнічных групаў (улучна з тубыльцамі, Англійцамі й Французамі), прадстаўнікі моладзі розных этнічных групаў ды спэцыялісты розных грамадзкіх наўук, як гісторыкі, сацыялісты, прафілікты ды іншыя. Усіх разам удзельнікаў было каля пяцісот асоб. Ад беларускага грамадзтва Канады былі запрошаны на Канферэнцыю троі асобы: сябра Канадзкай Консультацыйнай Рады для Шматкультуралізму д-р Раіса Жук-Грышкевіч, заступнік старшыні Каардынацыйнага Камітэту Беларусаў Канады сп. Паўлюк Пашкевіч ды прадстаўнічка беларускай моладзі 17-цігадовай Ганна Сурвіла. Можна сказаць, што беларускія прадстаўнікі рапрэзентавалі троі пажаленіні.

Апрача дзявоюх пленарных сесіяў, удзельнікі былі падзелены на працоўныя групы. Моладзь працаўала асобна. Тэмы іхніх працоўных групаў былі такія: 1. Асьвета, 2. Актыўнасць моладзі ў шматкультур-

Раіса Жук-Грышкевіч

ГУЧНАЕ ВЯСЕЛЬЛЕ!

У нядзелю 12 лістапада летась у Аделіядзе (Аўстралія) ў Беларускай праваслаўнай царкве Святых Апосталаў Пятра й Паўла адбыўся шлюб Тамары Чорнагалан і Яна Шапэрда, заступніка мініструса са малётнага транспарту АНСЭТ. Абрад шлюбу выканалі упяршыню пасля свайго візызвечэння на съвітара настаяцеля нашае парахіі а. Аўген. Царква была ператопненая Беларусамі ў ладнай колькасці Аўстраліцаў. Тамара паходзіць з нацыянальнасці съведамай беларускай сям'і, якая выдатна дапамагала ма-

Ул. Акавіты

АБВЕСТКА

Вышла ў съвет важная й моцна патрэбная беларуская книга:

Д-р Ян Станкевіч „Нарысы з гісторыі Вялікалітвы”.

Кнігу выдала Крыўцкае (Вялікалітвскае) Навуковае Таварыства Праныцыша Скарыны. Нью Джэрзі, 1978, бачынау 105. Ціна \$5.00. Зварачацца паводле адрысу:

Mrs. Mary Stankevich
106 Cherry Lane, Apt. D2
Boonton, N. J. 07005. USA.

УГОДКІ СЛУЦКАГА ЗМАГАНЬНЯ У СЫДНЭІ

У нядзелю 19 лістапада летась адбылося ў Сыднэі (Аўстралія) ўзілі Беларускага Культурана-Грамадзкага Клубу съвіткаваныя 58-ых угодкаў Слуцкага Змаганьня. Ад імя Каардынацыйнага Камітэту Беларускіх арганізацый ў Сыднэі прывітаў прысутных сп. Міхась Лужынскі, ён-жа вёў і праграму Акадэміі.

Кароткую прамову меў старшыня Клубу Міхась Зуй, а рэфэрат на тэму дня прачытаў сп. Аляксандар

шах аадданасць абароне людзкіх правоў — гэта імкненне выкарысташа нашу магутнасць і нашыя ўплывы, каб стварыць лепшыя съвет.

Прэзыдэнт Джымі Картер войстра асудзіў ражкымы, што праводзяцца ў сябе масавыя рэпрэсіі, наўзашы па ўмю Кампуччы, Чымпі, Уганду, Паўдзённую Афрыку, Нікарагву, Этыёпію й Савецкі Саюз, у якіх гэныя рэжымы пануюць.

Прэзыдэнт Джымі Картер войстра асудзіў ражкымы, што праводзяцца ў сябе масавыя рэпрэсіі, наўзашы па ўмю Кампуччы, Чымпі, Уганду, Паўдзённую Афрыку, Нікарагву, Этыёпію й Савецкі Саюз, у якіх гэныя рэжымы пануюць.

Трэба ўважаць, што канферэнцыя ў Бельм Доме мела важнае значанье ў для нашае беларускага справы й для абароны людзкіх правоў у паняволенай Беларусі.

В. Кіпель

НА ВЫДАВЕЦКІ ФОНД „БЕЛАРУСА”

За папярэдні перыяд (у съежні 1978) паступілі ў касу нашае газеты падшіска ўчастнікі ахвяры на Выдавецкі Фонд „Беларуса”:

I. ЗША:

А. Прыслана беспасярэдня ў Рэдакцыю:

1. Сп-ня З. і Д-р В. Кіпель \$ 100.00
2. Д-р А. Занкавіч 100.00
3. М. Вайтовіч 90.00
4. М. Шыкальцок 50.00
5. В. Пунтус 40.00
6. Н. Кушаль 30.00
7. Ч. Найдзюк 30.00
8. Матушка Марыя Войтанска 30.00
9. Д-р В. Рамук 30.00
10. П. Кулеш 30.00
11. М. Тулейка 25.00
12. В. і М. М. 25.00
13. Л. Норык 25.00
14. М. Кумэйша 25.00
15. В. Цярпіцкі 20.00
16. Я. Бруцкі 15.00
17. П. Нагода 15.00
18. Т. Пяцроўскі 12.00
19. Сп-ня Э. Яцкевіч 11.50
20. Я. Чарнэцкі 10.00
21. а. Л. Астроўскі 10.00
22. М. Грабень 10.00
23. Я. Муха 10.00
24. В. Кажан 10.00

Разам: \$ 763.50

Б. Заплачана Прадстаўніку „Беларус” у Канадзе Антону Маркевічу:

1. С. Гутырчык \$ 25.00
2. а. А. Яноўскі 20.00
3. В. Цярпіцкі 15.00
4. а. А. Махнік 10.00
5. М. Касыцкі 10.00
6. Ю. Наумчык 10.00
7. Б. Даніловіч 10.00
8. Я. Сокал 10.00
9. Я. Азарка 10.00
10. М. Войтанска 10.00
11. А. Субота 10.00
12. П. Кажура 10.00
13. А. Дубяга 10.00
14. А. Сільвановіч 10.00
15. А. Стагановіч 10.00
16. А. Балкоўскі 10.00
17. В. Сыліўка 10.00
18. Ч. Ханяўка 10.00
19. М. Карапецкі 10.00
20. А. Сініцкі 10.00
21. А. Сініцкі 10.00
22. А. Сініцкі 10.00
23. А. Сініцкі 10.00
24. В. Кажан 10.00

Разам: \$ 763.50

III. АУСТРАЛІЯ:

А. Заплачана сп. Міколу Нікану Беларусамі Мэльбурну ў аўстралійскай валюце:

1. А. Грушка \$ 50.00
2. М. Скабей 30.00
3. Н. Нікан 30.00
4. А. Калодка 20.00
5. М. Кулага 20.00
6. П. Мікуліч 20.00
7. Я. Грушка 20.00
8. Г. Шайтак 20.00
9. В. Гушча 10.00
10. А. Кукель 4.00
11. М. Шэко 2.00

Разам: \$ 256.94

Б. Заплачана сп-ні Аўгені Каранеўскай Беларусамі Сыднэю ў аўстралійскай валюце:

1. Д-р Я. Малецкі \$ 65.00
2. С. Нарушэвіч 30.00
3. Сп-ня Агата Волк-Левановіч 25.00
4. М. Мілеўскі 25.00
5. Сп-ня Г. Олрайт 20.00
6. М. Бакуновіч 20.00
7. М. Лужынскі 20.00
8. Я. Гавенчык 20.00
9. Сп-ня А. Карапецкай 10.00
10. А. Качан 10.00
11. А. Смаль 10.00
12. А. Бакуновіч 10.00
13. Сп-ня О. Тамашэўскай 5.00

Разам: \$ 270.00

(у гэтым \$ 40.00 на „Бел. Маладзь”), што ў пераводзе на амэрыканскую валюту ў адпачынкі мясцовай перасылкі доло-

328.57

IV. АНГЕЛЬШЧЫНА:

1. Беларускі Грамадзкі Клуб „Сакавік” у Брадфордзе ангельскіх фунтаў шэрлінгай 100.00
2. Павал Навара ў Лёндане анг. фунтаў 50.00

Разам: анг. ф. 150.00

Усяго разам у лістападзе 1978: \$ 1,945.01

і анг. фунтаў шэрлінгай 150.00

Усім тым, што прыслалі гроши, Рэ